



Madeleine Kate McGowan tale til haven

Taler

Madelaine Kate McGowan
Kunstner

Dato

10. september 2023

Sted

Øens Have, Refshaleøen

Omstændigheder

Danske Taler og Øens Have satte søndag d. 10 september ord og smag på køkkenhaven. Omgivet af de frodige bede i Øens Have på Refshaleøen holdt grønne iværksættere, økologiske aktivister og plantekasseentusiaster taler til køkkenhaven, mens der blev smagt på sæsonens lokalgroede grøntsager. Oder til køkkenhaven gav ordet til dem, der arbejder med, løser kriser med eller finder ro i urbanbotanikken.

”Du må forstå, at også inde i dig er himlens fugle.

Du skal ikke forundres over, at jeg siger, disse ting er i dig selv.

Forstå, at også du udgør en lilleverden i sig selv, i dig er også solen og månen og alle stjernerne.”

Det sagde Origenes i en prædiken fra det andet århundrede. I dag er jeg glad for at være her og sige noget om havens revolutionære potentiale.

På et symbolsk niveau er haven vores oprindelige hjem, en hortus conclusus, en arkitektonisk sammensætning af jord, en materiel metafor for vores forhold til naturen. Haverne som menneskers hænder har klippet, trimmet, beskåret, vandet, disse former, figurer og samlinger, fortæller os noget om os selv. Forskellige tider har groet forskellige haver. En kronologisk kortlægning af materialiseringer født af blandt andet kontrol og adskillelse, pleje og omsorg, udveksling og indhylning.

De enorme slots-haver rundt om i Europa som statussignaler, spejlinger af skaberne og kropsliggørelser af magtforhold.

Skibene spredte frø vidt og bredt, fra lastrum med jord, grebet af fugle, skidt ud af grise, får, geder, på fremmede egne der ikke var deres. De Europæiske kolonimagter skabte forandringer der kun kan måle sig med en asteroides nedslag på jordens overflade. [1] En asteroides nedslag på jordens overflade. Plantagerne introducerede mono-kulturen – udryddede sprog, arter og

folkeslag. Man gjorde tilløb til nutidens industri – et industrielt landbrug der skider biodiversiteten i stykker. Hedelandskabet, søerne, fjordene, kysterne, det hele skides i stykker. Industriens animalske produktions fæces ødelægger langsomt diversiteten. Eros med slap pil og nedslåede øjne.

Mønstre indlejredes i haverne for at signalere orden, renhed og kontrol. Sociale mødesteder for visse mennesker, arm-i-arm hviskende de nyeste rygter, områder for meditation og dvæle.

Fra et bibelsk perspektiv er den originale have, Edens Have, et sted de første mennesker måtte forlade på grund af et begær efter kundskab. En bid af et æble der førte til en bortvisning ind i det jordiske liv. En fortælling der indhyllede mennesker i et natursyn om adskillelse og dominans. Og når vi er adskilte fra naturen, kan vi også være adskilte fra hinanden. Som selvudnævnte herskere der kun kunne drømme om at få et glimt af en strejfende naturgud Pan.

Pan i skovbrynet ved solnedgang.

*”Hjemme i aftenens ensomhed blæser han dér på sin fløjte.
Lifligt den lyder, ja skønnere end de sørgmodigste viser
Sangernattergalene synger i forårets blomstrende skove.
De bevingede fra bjergene synger til fløjten og sammen med sværmerne, træder
de taktfast til dansen om kilden, der lyser i mørket.”*

Også Pan måtte forvises af kristendommen og i nutidens Nord Europæiske landskaber høres hans gådefulde fløjtespil nok ikke mere.

I Cosmographia, en skabelsesberetning fra det 12. århundrede, introduceres haven Gramiseon, hvori gudinden Physis sidder i meditativ dvale og drømmer om urmennesket. Sammen med Natura-gudinden skabes et første menneske ”med ånd fra det himmelske og legeme fra det jordiske.”[2] Mennesket som en tilvækst til den allerede eksisterende biologiske verden, en fortælling om samklang og forbundethed.

I begyndelsen var naturen.

Haverne var mystiske labyrintiske steder med hemmelige koder, skjulte symboler, underjordiske tunneler og ofringsborde.[3] Grønne signaler om

religiøse præferencer. I kraterne fra bomberne, groede ukendte planter frem – her startede borger botanikken. I efterkrigstiden blev den private have et idyllisk sted for normaliteten. Et sted at mødes over måltider og skål for dronningen. Med flasken helt tilbage og farmors numse i vejret, altid lugende med jord under neglene. Nu i hvaen med Vild med Vilje, og den private have viser sig at have et revolutionært potentiale i kraft af sin frigørelse fra reguleringer, i kampen for summende liv.

Havens revolutionære potentiale. Alle disse arealer. Alle jer med haver. Alle jer med land. I har et enormt ansvar og potentiale, for naturens fællessang.

Vi står nok overfor en helt ny opfattelse af, hvad den smukke have er. Et areal for mange livsformer og udtryk. En materialisering af forbundethed som ikke bare gror for mennesket. Et sted vi mennesker øver os i, ikke altid at være i centrum. Et sted vi mennesker øver os i, ikke altid at være i centrum.

Og kunne man mon forestille sig, at nye typer værdsættelse af de nære landskaber ikke kun øger biodiversiteten, men samtidig fremkalder nye hybride naturguder? Ny mytologi? Hvis man savner regnen, hvor lang tid går der så før man begynder at synge vandet ud af skyerne? Hvis man savner regnen, hvor lang tid går der så før man begynder at synge vandet ud af skyerne?

Kan vi forestille os, at vi aldrig blev kastet ud af Edens Have, men i stedet er ved at bortvise den fra os? Kan vi forestille os, at selvsamme begær nu inviterer os ind i helt nye sensitiviteter - tilgange som gør mennesker til kustoder af landskaberne for mange livsformer? Kan man forestille sig haven som et symbol for en undersøgelse af måder, hvorpå vi kan engagere os med og skabe omsorg for habitaterne, biotoperne, levestederne?

Hvis haven kan siges at være en miniature af en helhed, så er den netop den perfekte legeplads til at udforske nye fortællinger og nye måder mennesker kan interagere med og stimulere liv.

Et sted vi lærer at respektere jorden.

1. [1] Mythological Formulations; Kastof, Alhena; On the Necessity of Gardening, 2021

2. [2] Uddrag fra Naturens Lys; Hanning, Aksel; 2021

3. [3] Quinta da Regaleira, Sintra, Portugal

Kilde

Manuskript modtaget fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

Tags

Hyldesttale, Ode til køkkenhaven

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/madeleine-kate-mcgowan-ode-til-haven>